

**ПРО ЗМІНИ ТА ДОПОВНЕННЯ ДО ПРАВИЛ АТЕСТАЦІЇ ФАХІВЦІВ
НЕРУЙНІВНОГО КОНТРОЛЮ, ЗАТВЕРДЖЕНИХ НАКАЗОМ
ВІД 23.07.96 Р. N 126**

**Наказ Державного комітету України по нагляду за охороною праці
від 6 травня 1997 року N 118**

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
2 вересня 1997 р. за N 374/2178

З метою вдосконалення механізму атестації фахівців неруйнівного контролю
НАКАЗУЮ:

1. Затвердити зміни і доповнення до Правил атестації фахівців неруйнівного контролю, затверджених наказом Комітету від 23.07.96 N 126, державна реєстрація від 25.11.96 за N 654/1679, і викласти зазначені Правила в редакції, що додаються.

2. Зазначені Правила набувають чинності з 1 вересня 1997 року і є обов'язковими до виконання всіма підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності та галузевої належності.

3. Управлінням та відділам Комітету разом з відповідними міністерствами та відомствами:

3.1. До 1 вересня 1997 року визначити потреби міністерств, підприємств, установ і організацій у зазначених Правилах.

3.2. Вжити заходів щодо вивчення вимог Правил державними інспекторами, експертами експертно-технічних центрів та іншими посадовими особами Держнаглядохоронпраці, працівниками підприємств, установ, організацій, апарату міністерств і відомств.

3.3. Встановити постійний контроль за виконанням вимог Правил роботодавцями, посадовими особами і працівниками.

4. Технічному управлінню, після реєстрації в Міністерстві юстиції України, подати управлінню нормативно-правового забезпечення охорони праці відповідні матеріали для включення Правил до банку даних автоматизованого інформаційного фонду.

5. Управлінню нормативно-правового забезпечення охорони праці подати замовлення на видання Правил необхідним тиражем.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Першого заступника Голови Комітету Сторчака С. О.

Голова Комітету

С. П. Ткачук

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Державного комітету України
по нагляду за охороною праці
від 6 травня 1997 р. N 118

ЗАРЕЄСТРОВАНО
в Міністерстві юстиції України
2 вересня 1997 р. за N 374/2178

ПРАВИЛА АТЕСТАЦІЇ ФАХІВЦІВ НЕРУЙНІВНОГО КОНТРОЛЮ

1. ГАЛУЗЬ ЗАСТОСУВАННЯ

Правила атестації фахівців з неруйнівного контролю (далі - Правила) є обов'язковими для працівників, які виконують неруйнівний контроль металу та зварних з'єднань при виготовленні, монтажі, експлуатації, реконструкції та ремонті об'єктів, що підпорядковані Держнаглядохоронпраці України.

Вимоги даних Правил є обов'язковими для підприємств, установ, організацій незалежно від їх відомчої належності та форми власності, юридичних та фізичних осіб.

2. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. Кваліфікація - наявність підготовки, професійних знань, навичок та досвіду, які дають можливість особі належним чином проводити неруйнівний контроль.

2.2. Неруйнівний контроль (далі - НК) - випробовування об'єкта з використанням фізичних методів контролю, які не порушують властивостей об'єкта та його придатності до використання за призначенням.

2.3. Метод НК - метод, який використовує визначений фізичний принцип НК (наприклад, ультразвуковий контроль).

2.4. Фахівець НК - особа, яка виконує НК об'єктів (зварних з'єднань, металів, інших матеріалів тощо).

2.5. Атестація - сукупність дій, що включають перевірку теоретичних, технологічних і практичних знань та навичок фахівця щодо конкретного методу НК, складання протоколу за результатами перевірки і оформлення кваліфікаційного посвідчення.

2.6. Атестація на технічну компетентність - визначення технічної компетентності уповноваженого органу в проведенні атестації фахівців з НК.

2.7. Технічна компетентність уповноваженого органу - сукупність ознак, що включають наявність належного обладнання, нормативно-методичної документації та кваліфікації персоналу цього органу, які дозволяють на професійному рівні проводити атестацію фахівців з НК.

2.8. Акредитація - офіційне визнання технічної компетентності уповноваженого органу в проведенні атестації фахівців з НК об'єктів, підпорядкованих Держнаглядодохоронпраці України.

2.9. Дозвіл - документальне підтвердження офіційного визнання технічної компетентності в проведенні атестації фахівців з НК (визначених методів контролю) об'єктів, підпорядкованих Держнаглядодохоронпраці України.

2.10. Незалежний орган з атестації (Орган з сертифікації персоналу) - Незалежна компетентна організація, уповноважена Держнаглядодохоронпраці України здійснювати підготовку і атестацію фахівців з НК згідно з вимогами цих Правил.

2.11. Уповноважений орган - компетентна організація, яка не залежить від підприємств, де працюють фахівці, які атестуються, уповноважена Незалежним органом з атестації здійснювати підготовку до атестації та проведення кваліфікаційного іспиту.

2.12. Атестаційний (екзаменаційний) центр - компетентна організація, яка не залежить від підприємств, де працюють фахівці, які атестуються, уповноважена Незалежним органом з атестації здійснювати підготовку та проведення кваліфікаційного іспиту.

2.13. Атестаційна комісія - група кваліфікованих фахівців з НК, уповноважена Незалежним органом з атестації проводити кваліфікаційний іспит кандидатів, в результаті якого визначається кваліфікація кандидатів, необхідна для виконання конкретного методу НК.

2.14. Кваліфікаційний іспит - іспит, що проводиться екзаменаційною комісією, на якому виявляються загальні та спеціальні знання, а також практичні навички кандидата.

2.15. Загальний іспит - іспит з основ визначеного методу НК.

2.16. Спеціальний іспит - іспит з технології НК визначеним методом у конкретному виробничому секторі.

2.17. Практичний іспит - іспит, який проводиться з метою перевірки практичних навичок. В ході іспиту кандидат повинен продемонструвати необхідні знання обладнання та уміння працювати з ним при проведенні НК визначених зразків, навички реєстрації та аналізу підсумкової інформації, уміння складати технологічні карти (методики) НК (в залежності від рівня кваліфікації).

2.18. Кандидат на атестацію з НК - це особа, яка виявила бажання або має потребу пройти атестацію та підтвердити кваліфікацію і яка працює під наглядом атестованого персоналу, накопичуючи необхідний досвід для отримання кваліфікації. Кандидати можуть займатися самостійною професійною діяльністю (в цьому випадку вони повинні особисто підтвердити наявність необхідного досвіду).

2.19. Роботодавець - організація, де кандидат працює постійно. Роботодавець одночасно може бути кандидатом.

2.20. Кваліфікаційне посвідчення - документ, який видається кандидату і підтверджує його кваліфікацію та право виконувати зазначені види робіт.

2.21. Зразок - вузол або деталь, що використовується для практичного іспиту.

2.22. Виробничий сектор - термін у системі сертифікації, який означає певну галузь або ділянку виробництва, технологічні лінії, в яких використовуються спеціалізовані технічні засоби НК.

3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1. Система визначення кваліфікації і атестації передбачає три рівні (I, II і III) кваліфікації фахівців з НК:

- радіаційний (RT);
- ультразвуковий (UT);
- вихрострумний (ET);
- магнітний (MT);
- візуально-оптичний (VT);
- капілярний (PT).

Порядок атестації фахівців, регламентований цими Правилами, застосовується до інфрачервоної термографії, акустичної емісії та інших методів НК.

3.2. Фахівець будь-якого рівня кваліфікації атестується за конкретними видами та методами НК продукції (обладнання або його елементів), підпорядкованої Держнаглядохоронпраці України.

За результатами атестації фахівцю видається сертифікат та кваліфікаційне посвідчення.

3.3. Правила атестації фахівців з НК визначають:

- вимоги до загальної освіти, спеціальної підготовки і стану здоров'я кандидатів;
- вимоги до кваліфікації фахівців у галузі НК;
- структуру кваліфікаційного іспиту та процедуру атестації;
- порядок ведення реєстру фахівців, які проходили атестацію.

3.4. Фахівці з НК можуть виконувати контроль згідно з отриманим кваліфікаційним рівнем у тому виробничому секторі (додаток N 1), тими методами та тієї продукції (обладнання та його елементів), що зазначені у кваліфікаційному посвідченні і сертифікаті.

3.5. Допуск до виконання робіт з НК видає особа, відповідальна за контроль, яка призначається наказом керівника підприємства.

3.6. Відповідальність за результати НК несе фахівець, який підписав остаточний висновок про результати контролю.

4. АТЕСТАЦІЙНІ ОРГАНИ ТА ЇХ КОМПЕТЕНЦІЯ

4.1. До атестаційних органів відносяться: Незалежний орган з атестації, атестаційні (екзаменаційні) та учбові центри, атестаційні та екзаменаційні комісії.

4.2. Функції Незалежного органу визначаються в Положенні про нього, яке затверджується Держнаглядохоронпраці України.

4.3. Атестаційні та учбові центри НК створюються відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, іншими юридичними особами.

4.4. Дозвіл на початок роботи атестаційних та учбових центрів НК видає Незалежний орган згідно з Положенням про Орган з сертифікації персоналу з НК та вимогами до учбових та атестаційних центрів.

4.5. Функції Атестаційних та Учбових центрів НК визначаються в Положенні про них, яке затверджується Незалежним органом.

4.6. Атестаційні комісії створюються з кожного методу НК наказом керівника атестаційного центру і узгоджуються з Незалежним органом, списки членів комісії складаються за формою згідно з додатком N 2.

4.7. До складу екзаменаційних комісій Атестаційних центрів входять:

Голова комісії - фахівець III рівня кваліфікації з визначеного методу НК;

Члени комісії:

- фахівець не нижче II рівня кваліфікації з визначеного методу НК для атестації фахівців I рівня і фахівець III рівня кваліфікації визначеного методу НК для атестації фахівців II рівня;

- фахівець не нижче II рівня кваліфікації з визначеного методу НК, представник галузі промисловості, в якій буде працювати кандидат, який атестується.

4.7. Екзаменаційні комісії створюються за методами НК.

4.8. Голова та члени екзаменаційних комісій повинні пройти перевірку знань нормативної документації (далі - НД) щодо атестації фахівців з НК в порядку, встановленому Незалежним органом.

5. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ НЕРУЙНІВНОГО КОНТРОЛЮ

5.1. Фахівець I рівня кваліфікації повинен знати:

5.1.1. Типи дефектів, які підлягають виявленню, та можливі зони їхнього утворення у конкретних об'єктах контролю.

5.1.2. Принципи та основні відомості про методи НК.

5.1.3. Принцип роботи, органи управління та порядок налагодження апаратури, з якою буде працювати фахівець.

5.1.4. Основні положення методики (технології) та нормативну документацію з НК конкретних об'єктів, а також фактори, які впливають на достовірність виявлення дефектів.

5.1.5. Порядок оформлення результатів контролю відповідно до вимог НД.

5.1.6. Правила охорони праці.

5.2. Фахівець I рівня повинен вміти:

5.2.1. У відповідності з НД на контроль готувати засоби контролю до роботи, виконувати їх перевірку та налагодження, здійснювати контроль, виявляти та ідентифікувати знайдені дефекти, якщо це передбачено технологією НК виробів.

5.2.2. У випадках, якщо технологією контролю не передбачено вимірювання параметрів дефектів, фахівець I рівня кваліфікації фіксує параметри контролю, схеми монтажу установки, прив'язки джерела інформації до об'єкта контролю (наприклад, схему викладки рентгенівської плівки, схему монтажу конструкції автоматичного сканера, масштаб та інші дані).

5.2.3. Готувати об'єкт (перевірка поверхні зони сканування, розмітка і т. ін.), перевіряти та налагоджувати апаратуру для контролю конкретних об'єктів згідно з вимогами технологічної інструкції.

5.2.4. Виконувати операції з пошуку дефектів та вимірювати їх параметри, якщо це обумовлено НД на контроль, визначати зони, у яких передбачається наявність дефектів.

5.2.5. Фіксувати на об'єкті та у відповідній документації зони, в яких виявлені дефекти або передбачається наявність дефектів, параметри дефектів.

5.2.6. Виконувати необхідну роботу з об'єктом після закінчення контролю (аналіз видів дефектів, їх класифікацію, бракування).

5.3. Фахівець II рівня кваліфікації повинен знати:

5.3.1. Визначення поняття якості та поняття контролю якості продукції, класифікацію методів контролю, види дефектів та браку, їх класифікацію.

5.3.2. Конструктивні особливості, технологію виготовлення, експлуатації та ремонту об'єкта контролю, типи дефектів, їх потенційну небезпеку та можливі зони утворення з урахуванням діючих навантажень та інших факторів.

5.3.3. Фізичні основи видів та методів НК.

5.3.4. Принципи будови та функціональні схеми апаратури для даного методу НК, включаючи правила перевірки якості витратних дефектоскопічних матеріалів.

5.3.5. Основні параметри методу і апаратури, які визначають достовірність результатів контролю, способи їх виміру та метрологічного забезпечення.

5.3.6. Вимірювальні характеристики та ознаки знайдених дефектів.

5.3.7. Технологію контролю конкретних об'єктів даним методом (підготовка об'єкта, вибір основних параметрів, налагодження апаратури, проведення контролю, можливі причини помилкового бракування).

5.3.8. Порядок оформлення результатів контролю і зберігання документації.

5.3.9. Стандарти та інші НД з контролю конкретного виду об'єктів даним методом НК.

5.3.10. Правила охорони праці.

5.3.11. Інші можливі методи контролю об'єктів даного виду.

5.3.12. Порядок організації ділянок та робочих місць при контролі конкретних об'єктів.

5.3.13. Основні неполадки дефектоскопічної апаратури і можливі способи їх усунення в умовах підприємства, на якому здійснюється контроль.

5.4. Фахівець II рівня повинен вміти:

5.4.1. Перевіряти працездатність апаратури і налагоджувати її на задані параметри.

5.4.2. Виконувати операції з контролю об'єктів (продукції) даним методом та інтерпретувати його результати.

5.4.3. Оцінювати якість і робити остаточні висновки про якість об'єкта, який контролювався.

5.4.4. Оформляти результати контролю і робити остаточні висновки.

5.4.5. Готувати (розробляти) технологічні карти контролю конкретних виробів у відповідності з діючими НД.

5.4.6. Давати остаточні висновки про якість об'єктів, що контролювалися фахівцями I рівня кваліфікації.

5.5. Фахівець III рівня кваліфікації та фахівець III рівня кваліфікації - адміністратор повинні знати:

5.5.1. Загальні питання НК.

5.5.2. Конструктивні особливості, технології виготовлення, експлуатації та ремонту об'єкта контролю, типи та види дефектів, можливі зони їх утворення з урахуванням тих навантажень, що діють на об'єкт, та інших факторів.

5.5.3. Фізичні основи методів контролю.

5.5.4. Системи контролю, що використовуються для перевірки об'єктів (продукції) визначеного виду.

5.5.5. Принципи будови, правила експлуатації апаратури для даного методу контролю, включаючи правила відбору та перевірки якості витратних дефектоскопічних матеріалів.

5.5.6. Основні параметри методу і апаратури, які визначають достовірність результатів контролю, методи їх розрахунку та допуски на відхилення від номінальних значень.

5.5.7. Способи усунення факторів, що перешкоджають контролю та способам виділення і подання інформації, необхідної для оцінки результатів контролю.

5.5.8. Метрологічне забезпечення даного методу НК.

5.5.9. Характеристики, що вимірюються, та ідентифікаційні ознаки для поділу дефектів за класами та видами.

5.5.10. Технологію контролю різноманітної продукції даним методом.

5.5.11. Порядок розробки НД з контролю об'єктів.

5.5.12. Стандарти та інші діючі НД щодо методу контролю та апаратури для його застосування.

5.5.13. Порядок оформлення результатів контролю та зберігання документації.

5.5.14. Правила охорони праці.

5.5.15. Шкідливі екологічні фактори даного методу НК і способи запобігання їх впливу на довкілля та людину.

5.5.16. Принципи планування та організації роботи підрозділу НК.

5.5.17. Сучасний стан та перспективи розвитку даного методу НК.

5.6. Фахівець III рівня кваліфікації повинен вміти:

5.6.1. Перевіряти працездатність апаратури та налагоджувати її на задані параметри.

5.6.2. Виконувати операції контролю та інтерпретувати результати контролю.

5.6.3. Оцінювати якість за результатами контролю одним або кількома методами і робити остаточні висновки про технічний стан проконтрольованого об'єкта.

5.6.4. Оформляти результати контролю.

5.6.5. Для проведення технічної діагностики конкретних об'єктів (продукції) при їх виготовленні, експлуатації та ремонті, вибрати ефективні методи та системи НК.

5.6.6. Розробляти методики і технологічні карти контролю відповідно до діючих НД.

5.6.7. Робити остаточні висновки про технічний стан об'єктів.

5.7. Фахівець III рівня кваліфікації - адміністратор повинен вміти:

5.7.1. Інтерпретувати результати контролю.

5.7.2. Оцінювати якість за результатами контролю одним або кількома методами і робити остаточні висновки про якість проконтрольованого об'єкта.

5.7.3. Оформляти результати контролю.

5.7.4. Вибирати ефективні методи та системи НК конкретних об'єктів (продукції) при їх виготовленні, експлуатації та ремонті.

5.7.5. Робити остаточні висновки про технічний стан об'єктів.

5.8. Робота фахівця I рівня виконується під наглядом (у випадках контролю складних виробів) фахівця II або III рівня кваліфікації.

5.9. Фахівець I рівня відповідає за:

- роботу несправними засобами контролю, якщо в НД на контроль передбачено проведення перевірки цих засобів, дефектоскопічних матеріалів безпосередньо перед початком контролю фахівцем, який виконує контроль;

- порушення параметрів і невиконання умов налагодження апаратури або інших технологічних параметрів контролю, передбачених НД під час підготовки до роботи;

- недотримання технології, режимів і параметрів контролю, передбачених НД під час виконання робіт;

- пропуск дефектів, виявлення яких передбачено НД на контроль;

- помилки при вимірюванні параметрів дефектів.

Фахівець I рівня кваліфікації не має права робити висновок про якість проконтрольованого об'єкта (вузла, деталі, елемента).

5.10. Фахівець II рівня кваліфікації:

- контролює та оцінює якість продукції;

- керує роботою фахівця I рівня кваліфікації;

- підписує остаточний висновок про якість об'єкта після виконання контролю, який проводить фахівець I рівня згідно з НД;

- проводить підготовку фахівців I рівня кваліфікації;

- бере участь в атестації фахівців I і II рівнів кваліфікації;

- розробляє технологічні картки контролю відповідно до НД на контроль конкретної продукції згідно із своєю кваліфікацією;

- проводить інспекційний контроль продукції, яка контролювалася фахівцями I і II рівнів кваліфікації;

- таврує (маркірує) деталі, які контролювалися, якщо це вимагається НД на контроль.

5.11. Фахівцю III рівня кваліфікації може бути присвоєна кваліфікація:

- фахівець III рівня кваліфікації з НК;

- фахівець III рівня кваліфікації з неруйнівного контролю - адміністратор (III А).

5.12. Фахівець III рівня кваліфікації:

- контролює та оцінює якість продукції згідно з НД;

- організовує роботу по НК;

- керує роботою фахівців I і II рівнів кваліфікації;

- подає висновок про якість продукції за результатами контролю, який виконаний фахівцями I і II рівнів кваліфікації;

- веде підготовку фахівців I, II і III рівнів кваліфікації;
- бере участь в атестації фахівців I, II і III рівнів кваліфікації;
- розробляє стандарти, норми, методики, а також технологічні картки контролю згідно з діючими нормативно-технічними документами з контролю конкретної продукції відповідно до своєї кваліфікації:
- узгоджує технологічні картки, які розроблені фахівцями II рівня;
- проводить інспекційний контроль продукції, яка контролювалася фахівцями I і II рівнів кваліфікації.

5.13. Фахівець III рівня кваліфікації - адміністратор:

- організовує роботу з НК;
- керує технічною роботою фахівців I та II рівнів кваліфікації та інтерпретує результати НК технологічного обладнання, що виконали фахівці I та II рівнів;
- подає висновок про якість продукції за результатами контролю, який виконаний фахівцями I та II рівнів кваліфікації;
- узгоджує технологічні карти, які розроблені фахівцями II рівня кваліфікації;
- отримує кваліфікаційне посвідчення встановленого зразка із записом кваліфікації фахівця III рівня - адміністратора (III A).

5.14. Фахівець II рівня кваліфікації повинен знати та уміти все, що відноситься до практичної діяльності фахівця I рівня, а фахівець III рівня - все, що відноситься до практичної діяльності фахівця II рівня.

6. ВИМОГИ ДО ЗАГАЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. Кандидат, який атестується на один із трьох рівнів кваліфікації, повинен мати повну загальну освіту, відповідну теоретичну і практичну підготовку з НК та виробничий стаж роботи з НК, що підтверджуються відповідними посвідченнями або довідками.

6.2. Вимоги до освіти та спеціальної підготовки, дотримання яких є обов'язковим при атестації фахівця на відповідний рівень кваліфікації, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Вимоги до освіти та спеціальної підготовки

Рівень кваліфікації	Освіта	Вимоги до Спеціальної підготовки з видаванням документа (свідоцтво, диплом, довідка)
I	Повна загальна середня освіта	Підготовка в учбових центрах або за місцем роботи у підрозділах НК згідно з програмою, затвердженою керівництвом підприємства та узгодженою з Незалежним органом затестації
II	Повна загальна середня освіта, вища освіта, от-	Підготовка у профтехучилищах, навчальних закладах I та II рівнів акредитації або в учбових центрах згідно з програмами,

	римана в навчальному закладі I та II рівня акредитації	узгодженими з Незалежним органом з атестації
III	Вища	Підготовка або перепідготовка з неруйнівного контролю у ВУЗах та інститутах підвищення кваліфікації. Необхідні знання можуть бути отримані особою з вищою освітою самостійно в процесі роботи фахівцем II рівня кваліфікації в галузі НК не менше 4 років та участі в розробці НД з неруйнівного контролю

6.3. Програма спеціальної підготовки фахівців з конкретного методу НК розробляється учбовими центрами на основі типових екзаменаційних програм (додаток N 3) з даного виду та методу НК відповідного рівня кваліфікації, розроблених Незалежним органом.

6.4. Мінімальний термін спеціальної підготовки фахівця в галузі НК, в залежності від рівня кваліфікації, наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Мінімальний термін спеціальної підготовки фахівця в галузі НК

Метод неруйнівного контролю	Термін спеціальної підготовки, (навчальні години)		
	I рівень кваліфікації	II рівень кваліфікації*	Перепідготовка з I на II рівень кваліфікації
Радіаційний	60	140	70
Ультразвуковий	70	140	60
Вихрострумовий	30	110	60
Магнітний	30	110	60
Візуально-оптичний	30	70	30
Капілярний	30	110	60

6.5. Мінімальний стаж роботи кандидата після спеціальної підготовки з урахуванням методу НК, який необхідний для атестації на визначений рівень кваліфікації, наведено у таблицях 3 і 4.

* Вказана кількість навчальних годин для кандидатів, які готуються до атестації на II рівень кваліфікації, не маючи I рівня кваліфікації.

Таблиця 3

Мінімальний стаж роботи кандидата після спеціальної підготовки

Метод неруйнівного контролю	Стаж роботи з методу НК, (місяців)*	
	I рівень кваліфікації	II рівень кваліфікації
Радіаційний	6	12
Ультразвуковий	6	12
Вихрострумний	3	9
Магнітний	3	5
Візуально-оптичний	3	6
Капілярний	3	6

* Кандидат, який атестується на II рівень кваліфікації, не маючи I рівня кваліфікації, повинен мати стаж роботи, який більший або дорівнює сумарному стажу, необхідному для атестації на I та II рівні кваліфікації.

Таблиця 4

Мінімальний стаж роботи кандидата після спеціальної підготовки,
який необхідний для його атестації на III рівень кваліфікації

Загальна освіта та спеціальна підготовка	Стаж роботи з методу НК, (місяців)		
	II рівня кваліфікації	Який не мав рівня атестування	Для атестування на компетентність фахівця з неруйнівного контролю - адміністратора
ВУЗ або інститут підвищення кваліфікації з НК	12	24	24
Навчальний заклад I та II рівня акредитації з неруйнівного контролю, профтехучилища або учбові центри	24	48	36
Технічний ВУЗ або навчальний заклад I та II рівнів акредитації	48	72	48

6.6. Після проходження кандидатом циклу спеціальної підготовки, організація, яка проводила підготовку, видає йому довідку з зазначенням терміну навчання з відповідного методу НК.

6.7. Роботодавець видає кандидату довідку про термін виробничого стажу в галузі неруйнівного контролю (з конкретизацією методу контролю, яким займався кандидат).

6.8. Спеціальна підготовка проводиться за місцем роботи кандидата або в окремих учбових центрах.

7. АТЕСТАЦІЯ І ПЕРЕАТЕСТАЦІЯ ФАХІВЦІВ

7.1. Кандидат подає до Незалежного органу з атестації такі документи:

- копію документа про освіту;
- довідку про спеціальну підготовку;
- виробничу характеристику;
- медичну довідку про гостроту зору та сприйняття кольорів;
- посвідчення особи (подається особисто);
- кваліфікаційне посвідчення фахівця неруйнівного контролю (за наявністю);
- перелік розроблених кандидатом особисто (або у співавторстві) методичних матеріалів з неруйнівного контролю (для кандидатів, які атестуються на III рівень кваліфікації).

Якщо фізична особа - підприємець, то вона особисто подає документи щодо своєї кваліфікації і несе відповідальність за їх достовірність.

7.2. Кваліфікаційний іспит складається з:

- загального іспиту (загальна теорія даного методу неруйнівного контролю);
- спеціального іспиту (з технології контролю за даним методом об'єктів конкретного виду);
- практичного іспиту.

Практичний іспит проводиться у межах програм загального та спеціального іспитів, в залежності від специфіки методу контролю, згідно з рішенням атестаційного центру.

7.3. Загальні вимоги до проведення кваліфікаційного іспиту (згідно з вимогами EN473).

7.3.1. Зміст іспитів на I та II рівні кваліфікації.

Загальний та спеціальний іспити мають проводитись в письмовій формі або на ПЕОМ. Практичний іспит має забезпечити перевірку знань та навичок кандидата в застосуванні визначеного виду та методу НК в реальних умовах.

7.3.2. Загальний іспит.

Загальний іспит має включати питання, які вибрані випадково з переліку питань, які затверджуються Незалежним органом.

Потрібна кількість питань, в залежності від методу контролю, наведена у таблиці 5.

Таблиця 5

Метод контролю	I рівень	II рівень
PK (RT)	40	40
UK (UT)	40	40
BK (ET)	40	40
MK (MT)	30	30
BO (VT)	20	20
KK (PT)	30	30

7.3.3. Спеціальний іспит.

Спеціальний іспит має включати питання, які вибрані випадково з переліку питань, які затверджуються Незалежним органом.

Кількість питань, що необхідна для складання спеціального іспиту в залежності від методу контролю та рівня кваліфікації, наведена у таблиці 6.

Таблиця 6

Метод контролю	I рівень кваліфікації	II рівень кваліфікації
RT	20	20
UT	20	20
ET	20	20
MT	20	15
VT	15	10
PT	20	15

7.3.4. Зміст іспитів на III рівень кваліфікації та на III рівень кваліфікації - адміністратор з НК.

Кваліфікаційний іспит має включати питання, які вибрані випадково з переліку питань, які затверджуються Незалежним органом.

Кількість питань, необхідна для складання загального, спеціального та практичного іспитів незалежно від методу контролю, наведена у таблиці 7.

Таблиця 7

Іспит	Кількість питань
Загальний	20
Спеціальний	20
Практичний	Розробка одного або кількох проектів методик з НК

7.3.5. Кандидат, що атестується на III рівень кваліфікації - фахівець з НК - адміністратор, складає тільки загальний та спеціальний іспити (згідно таблиці 7).

7.3.6. Якщо кандидат, який атестується на III рівень кваліфікації, не має II рівня кваліфікації з визначеного методу контролю, то до питань, зазначених у таблиці 7,

додаються питання, зазначені у таблиці 5 та 6 відповідно, а також складає практичний іспит.

7.4. Програми атестації з конкретних методів НК та перелік екзаменаційних питань формуються атестаційними центрами відповідно до виробничих секторів з урахуванням вимог до кваліфікації фахівців на основі Типових програм (додаток N 3).

7.5. Практичний іспит, спрямований на перевірку знань і навичок кандидата, включає:

- складання технологічної картки або методики контролю екзаменаційного зразка виробу (для кандидатів на II та III рівні кваліфікації);
- проведення необхідного налагодження обладнання для неруйнівного контролю;
- проведення НК екзаменаційних зразків об'єктів для даної галузі промисловості;
- складання протоколу з кожного зразка об'єкта за результатами своїх вимірювань (контролю).

7.6. При проведенні практичного іспиту кандидату видаються екзаменаційні зразки з кожної теми та протоколи з таблицями, які кандидат заповнює за результатами проведеного контролю. Після іспиту протоколи передаються в екзаменаційну комісію для порівняння одержаних результатів з контрольною карткою на екзаменаційний зразок і прийняття рішення щодо практичного іспиту.

7.7. Якщо кандидат атестується більше, ніж в одному виробничому секторі, то кількість екзаменаційних зразків для практичного іспиту пропорційно збільшується.

При складанні практичного іспиту кандидат має право використовувати власну апаратуру, якщо вона метрологічно забезпечена.

7.8. Вважається, що кандидат витримав кваліфікаційний іспит, якщо він вірно відповів не менше ніж на 80 відсотків запитань.

7.9. Кандидат вважається атестованим на відповідний рівень кваліфікації, якщо він успішно витримав іспити.

7.10. Якщо кандидат витримав тільки один або два іспити, йому дозволяється перездати тільки нескладений іспит протягом шести місяців з дня атестації, але не раніше ніж через місяць.

7.11. На основі результатів кваліфікаційного іспиту Незалежний орган з атестації та атестаційні центри видають документи про атестацію: сертифікат і кваліфікаційне посвідчення.

7.12. Термін дії кваліфікаційного посвідчення фахівців I і II рівнів - 3 роки, III рівня - 5 років.

7.13. Кваліфікаційне посвідчення втрачає чинність у таких випадках:

- кінець терміну дії;
- перерва в роботі в галузі НК більше одного року;
- негативні висновки медичної комісії.

7.14. Питання щодо анулювання сертифіката фахівця є компетенцією Незалежного органу з сертифікації.

7.15. При закінченні термінів дії сертифіката та кваліфікаційного посвідчення, фахівець повинен пройти ресертифікацію. При цьому він повинен подати до Атестаційного центру: довідку про стаж виробничої діяльності щодо методу НК з якого

атестується; виробничу характеристику; медичну довідку про гостроту зору; посвідчення особи (подається особисто) та скласти іспит.

Дозволяється ресертифікація фахівців III рівня кваліфікації після закінчення першого терміну дії сертифіката без складання іспиту (не більше одного разу) у відповідності з вимогами EN 473.

8. ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ФАХІВЦІВ НЕРУЙНІВНОГО КОНТРОЛЮ, ОФОРМЛЕННЯ І ВИДАЧА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ПОСВІДЧЕНЬ

8.1. Загальні положення

8.1.1. Реєстрація фахівців з неруйнівного контролю здійснюється Незалежним органом з метою утворення єдиного реєстру фахівців I, II і III рівнів кваліфікації.

8.1.2. Цей розділ регламентує форму, нумерацію і порядок видачі сертифікатів і кваліфікаційних посвідчень єдиної форми (додатки N 4; N 5), обов'язкових для фахівців неруйнівного контролю підприємств та організацій, незалежно від відомчої приналежності і форми власності, що здійснюють неруйнівний контроль при виготовленні, монтажі, ремонті та експлуатації об'єктів, підконтрольних Держнаглядохоронпраці України з урахуванням виробничих секторів, на які поширюється дія цих Правил.

8.2. Реєстрація фахівців

8.2.1. Після складання іспиту на I і (або) II рівні кваліфікації Атестаційні центри надсилають до Незалежного органу такі документи:

- реєстраційні картки (додаток N 6) та документи атестованих фахівців з НК з фотокарткою;
- протокол засідання атестаційної комісії (кваліфікаційний протокол) з результатами атестації фахівців і з зазначенням типу промислового обладнання продукції, яке буде контролювати фахівець (зразок протоколу наведений у додатку N 7);
- письмові відповіді кандидатів з кожного іспиту.

8.2.2. Після одержання Незалежним органом документів, перелічених в п. 8.2.1 цих Правил, дані про кожного фахівця з НК заносяться до єдиного реєстру фахівців з неруйнівного контролю.

8.3. Видача сертифіката та кваліфікаційного посвідчення

8.3.1. Сертифікат та кваліфікаційне посвідчення фахівців з неруйнівного контролю I, II і III рівнів мають єдину форму.

8.3.2. Після виконання вимог, передбачених п. 8.2.2 цих Правил, сертифікат та кваліфікаційне посвідчення на фахівця I і II рівнів (кожному посвідченню Незалежний орган надає ідентифікаційний номер) передається Незалежним органом відповідним Атестаційним центрам для вручення їх фахівцям НК.

8.3.3. Сертифікат та кваліфікаційне посвідчення фахівця III рівня вручаються фахівцям, які пройшли атестацію на III рівень кваліфікації безпосередньо в Незалежному органі.

8.3.4. Термін видачі документів про атестацію відбувається протягом місяця від дати складання протоколу.

8.3.5. Після закінчення терміну дії сертифіката він підлягає поновленню або ресертифікуванню в порядку, який встановлений цими Правилами.

9. РЕЄСТР ФАХІВЦІВ

9.1. Єдиний реєстр фахівців з НК всіх рівнів кваліфікації формується і зберігається в Незалежному органі. Відомості про фахівців I і II рівня кваліфікації зберігається також в Атестаційних центрах, які видали кваліфікаційні посвідчення.

9.2. Для формування реєстру подаються:

- виробнича характеристика;
- медична довідка;
- реєстраційна картка фахівця, що атестується (додаток N 6);
- відомості про результати кваліфікаційного екзамену.

10. КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ

10.1. Контроль за дотриманням цих Правил здійснюється Держнаглядохоронпраці України.

10.2. Керівники підприємств, установ, організацій та інші посадові особи несуть персональну відповідальність за виконання вимог Правил у межах покладених на них функціональних обов'язків згідно з чинним законодавством.

10.3. Фахівці I, II, III рівнів, атестовані згідно з цими Правилами, несуть особисту відповідальність за порушення їх вимог у відповідності з чинним законодавством України.

Додаток N 1
до Правил атестації фахівців
з неруйнівного контролю

Перелік виробничих секторів

1. Виробничі сектори визначені відповідно з вимогами до системи атестації персоналу EN 473 (ГОСТ 30489-97), а також до Правил ПМГ 21-97 з урахуванням особливостей підпорядкованих Держнаглядохоронпраці України об'єктів (виробів), що підлягають контролю.

2. Виробничі сектори поділяються на дві групи:

I. Металообробка та металовиробництво окремих продуктів виробництва, які застосовуються як складові елементи об'єктів (конструкцій), що підпорядковані Держнаглядохоронпраці.

II. Об'єкти (конструкції), що використовуються у певних галузях виробництва з урахуванням вимог до них згідно з Правилами Держнаглядохоронпраці.

3. Виробничі сектори, вказані у групі I, стосуються продукції загального призначення, що може використовуватися у різних виробках та галузях.

Фахівці з НК можуть бути допущені до контролю або до певних видів продукції, або до всієї вказаної номенклатури продукції.

4. Виробничі сектори, вказані у групі I, входять як складові частини до секторів групи II. У цьому випадку вони містять у собі галузеві ознаки, які відображені у НД на контроль. Наприклад, контроль зварних з'єднань в енергетиці або у хімічній промисловості, контроль литва на АЕС, контроль підймальних кранів, тощо.

5. Фахівці з НК можуть бути допущені до контролю у певних галузях як до усіх видів продукції, так і частково, про що робиться відповідна позначка у кваліфікаційному посвідченні та запис у сертифікаті.

6. Перелік виробничих секторів:

Група I

1. Литво
2. Поковки, прокат, листи
3. Зварювання та наплавки
4. Труби
5. Металовироби та напівфабрикати

Група II

6. Металообробка та металовиробництво
7. Теплова енергетика
8. Промислова енергетика
9. Атомна енергетика*
10. Трубопроводи
11. Хімія та нафтохімія
12. Бурильне обладнання
13. Вантажопідймальні механізми
14. Металоконструкції та будівельні конструкції
15. Залізничний транспорт
16. Суднобудування*
17. Авіація та космонавтика*

* об'єкти підконтрольні Держнаглядохоронпраці

- 1.1. Загальні питання неруйнівного контролю (система сертифікації фахівців, матеріалознавство та технологія виробництва, методи НК).
- 1.2. Принципи та класифікація методів контролю, які використовуються при технічній діагностиці, їх призначення та технічні можливості.
- 1.3. Фізичні основи методів контролю.
- 1.4. Апаратура (принцип будови), основні несправності та способи їх усунення.
- 1.5. Основні параметри методів контролю і апаратури, які визначають достовірність результатів контролю.
- 1.6. Способи виміру основних параметрів.
- 1.7. Метрологічне забезпечення методу НК.
- 1.8. Вимірювальні характеристики та ознаки знайдених дефектів.
- 1.9. Загальні положення технології контролю: підготовка об'єкта, вибір основних параметрів налагодження апаратури, пошук дефектів, вимірювання характеристик дефектів.
- 1.10. Способи усунення факторів, що заважають, способи відокремлення та подання інформації.
- 1.11. Оцінка технічного стану об'єкта, який контролювався.
- 1.12. Порядок подання результатів контролю.
- 1.13. Основні положення стандартів ISO, EN, ГОСТів, ДСТУ, галузевих норм і стандартів з методів контролю та на апаратуру, що використовується.
- 1.14. Охорона праці та проблеми екології.
- 1.15. Сучасний стан та напрямки розвитку НК.

2. СПЕЦІАЛЬНИЙ ІСПИТ

- 2.1. Основні відомості про об'єкт контролю (матеріал, конфігурація, розміри, технологія виготовлення, експлуатації та ремонту, причини утворення дефектів).
- 2.2. Типи характерних дефектів, які утворюються в об'єкті, їх потенційна небезпека, розподіл дефектів за типами, найбільш можливі зони утворення дефектів в об'єкті.
- 2.3. Технічні вимоги до якості об'єктів; критерії бракування об'єктів за результатами НК.
- 2.4. Основні положення стандартів та іншої НД на продукцію та НК.
- 2.5. Основні етапи НК об'єктів даним методом.
- 2.6. Оцінка якості об'єктів за результатами НК даним методом.
- 2.7. Оформлення та зберігання документації щодо результатів НК.
- 2.8. Організація НК об'єктів даним методом та заходи по забезпеченню його надійності.
- 2.9. Заходи з питань охорони праці та навколишнього середовища при НК.
- 2.10. Зміст екзаменаційних питань з кожного розділу типових програм, наведених у пп. 1 і 2, формується з урахуванням кваліфікації фахівця і відповідних вимог до кваліфікації.

3. ПРАКТИЧНИЙ ІСПИТ

3.1. Органи управління та налагодження типової апаратури для даного методу контролю з використанням, при необхідності, стандартних зразків.

3.2. Вимір основних параметрів апаратури, які визначають достовірність контролю.

3.3. Проведення контролю та визначення вимірювальних характеристик дефектів при даному методі контролю на зразках з моделями дефектів (зразки, в яких імітують дефекти, що будуть виявлятися).

3.4. Виконання основних операцій з НК даним методом.

3.5. Оцінка технічного стану та оформлення результатів контролю.

Додаток N 4
до Правил атестації фахівців
з неруйнівного контролю

**Форма сертифіката фахівця
з неруйнівного контролю**

**Держнаглядохоронпраці України
Орган з сертифікації персоналу неруйнівного контролю**

_____ (назва атестаційного центру)

_____ (номер та назва дозвільного документа)

**Сертифікат
фахівця з неруйнівного контролю
N _____**

Даний сертифікат засвідчує, що _____ (прізвище,

_____ ім'я, по батькові)

_____ (дата народження)

_____ (місце народження)

згідно з "Правилами атестації фахівців з неруйнівного контролю" ДНАОП 0.00-1.27-97 з урахуванням вимог EN 473 атестований як фахівець з _____

_____ (вид та метод контролю, рівень кваліфікації,

_____ умовне позначення виду та методу)

і має право контролювати _____

(тип продукції, виробничий сектор)

Сертифікат дійсний до _____

Виданий на підставі кваліфікаційного протоколу

від _____ N _____

(дата і місце видачі)

Голова атестаційного центру _____

(підпис)

(прізвище)

Керівник органу

з сертифікації персоналу _____

(підпис)

(прізвище)

М. П.

Підтвердження про роботу фахівця (відмітка роботодавця робиться кожні 6 місяців)

Дата	Прізвище, ініціали та посада уповноваженої особи	Підпис роботодавця і печатка

Перелік виробничих секторів

Група I

1. Литво
2. Поковки, прокат, листи
3. Зварювання та наплавки
4. Труби
5. Металовироби та напівфабрикати

Група II

6. Металообробка та металовиробництво
7. Теплова енергетика
8. Промислова енергетика
9. Атомна енергетика*
10. Трубопроводи
11. Хімія та нафтохімія
12. Бурильне обладнання
13. Вантажопідіймальні механізми
14. Металоконструкції та будівельні конструкції

- 15. Залізничний транспорт
- 16. Суднобудування*
- 17. Авіація та космонавтика*

* об'єкти підконтрольні Держнаглядодохоронпраці

Додаток N 5
до Правил атестації фахівців
з неруйнівного контролю

**Форма кваліфікаційного посвідчення
фахівця з неруйнівного контролю**

Лицьовий бік

<p>Держнаглядодохоронпраці України ОРГАН З СЕРТИФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ З НЕРУЙНІВНОГО КОНТРОЛЮ</p> <p>(назва атестаційного центру)</p> <p>(номер та назва дозвільного документа)</p> <p>КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ПОСВІДЧЕННЯ N _____</p>		
<table border="1" style="width: 100%; height: 50px;"><tr><td style="text-align: center;">Місце для фото</td></tr></table>	Місце для фото	<p>Прізвище _____</p> <p>Ім'я _____</p> <p>По батькові _____</p> <p>_____</p> <p style="text-align: center;">Дата народження Місце народження</p> <p>_____</p> <p style="text-align: center;">особистий підпис</p>
Місце для фото		
<p>М. П.</p>		

ПОСВІДЧЕННЯ N _____

видано за результатами атестації у відповідності з сертифікатом.

Підстава для сертифіката - атестація згідно ДНАОП

0.00-1.27-97

з урахуванням вимог EN 473 та EN 45013

Рівень	UT			RT	PT	MT	ET	VT
	місяць	рік	сектор					
I								
II								
III								

має місце обмеження у допуску до контролю, вказане у сертифікаті

Перелік виробничих секторів

1. Литво 2. Поковки, прокат, листи 3. Зварювання та наплавки 4. Труби 5. Металовироби та напівфабрикати 6. Металообробка та металовиробництво 7. Теплова енергетика 8. Промислова енергетика 9. Атомна енергетика** 10. Трубопроводи 11. Хімія та нафтохімія 12. Бурильне обладнання 13. Вантажопідіймальні механізми 14. Металоконструкції та будівельні конструкції 15. Залізничний транспорт 16. Суднобудування** 17. Авіація та космонавтика**

** об'єкти підконтрольні Держнаглядохоронпраці

Рег. N Дата видачі М. П. Підпис керівника ОСП

Додаток N 6
до Правил атестації фахівців
з неруйнівного контролю

РЕЄСТРАЦІЙНА КАРТКА N _____**фахівця з неруйнівного контролю**

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Дата народження _____

Освіта _____

Кваліфікація за дипломом _____

Спеціальна підготовка в галузі НК _____

(N документа, дата видачі,

організації, до яких методів допущений)

Місце роботи _____
(назва організації, підприємство, підпорядкування, адреса)

Посада _____ Контактні телефони _____

Стаж роботи у галузі НК, характер роботи, що виконувалася _____

Домашня адреса, телефон _____

Дата заповнення _____ Особистий підпис фахівця _____

Відомості про результати атестації

(заповнюється в атестаційному центрі та органі з сертифікації)

Метод контролю		UT	RT	MT	ET	VT
Результати іспитів у відсотках	Загальний					
	Спеціальний					
	Практичний					
	Підсумковий					
Рівень кваліфікації за результатами іспитів						
Виробничий сектор						
Дата атестації						

М. П. посада

підпис

П. І. Б.

Додаток N 7
до Правил атестації фахівців
з неруйнівного контролю

_____ (назва атестаційного центру)

Кваліфікаційний протокол

N ___ від "___" _____ 199_ р.

з _____
(метод неруйнівного контролю)

Склад комісії:

голова комісії _____
(прізвище, рівень кваліфікації)

члени комісії _____

1. Порядок денний:

Розгляд результатів кваліфікаційних іспитів фахівця неруйнівного контролю.

2. Слухали:

Результати кваліфікаційного іспиту фахівця неруйнівного контролю:

2.1. П. І. Б. _____

2.2. Рік і місце народження _____

2.3. Метод контролю _____

2.4. Вид атестації _____

(первинна, чергова)

2.5. Кваліфікаційний іспит на _____ рівень кваліфікації

- загальний іспит _____

(оцінка у відсотках)

- спеціальний іспит _____

- практичний іспит _____

- підсумковий результат кваліфікаційного іспиту _____

3. Вирішили: _____

атестувати (не атестувати)

_____ (прізвище фахівця неруйнівного контролю)

на _____ рівень кваліфікації з _____

рівень (прописом)

метод (прописом)

методу контролю такої продукції: _____

_____ (наводиться виробничий сектор, перелік типів продукції,

що дозволяється контролювати фахівцю, який атестувався)

та видати кваліфікаційне посвідчення.

4. Термін наступної атестації (переатестації) _____

Голова комісії _____

(підпис)

(прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище)